ARNOŠT TŘEBÍČSKÝ:

Svatý Václav

TRAGÉDIE O PĚTI JEDNÁNÍCH.

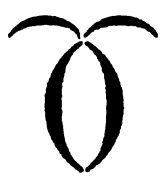

Cena Kč 5·—.

Nákladem vlastním. — Všechna práva vyhražena.
Tiskl Em. Čapek, knihtiskař v Třebíči.

ARNOŠT TŘEBÍČSKÝ:

SVATÝ VÁCLAV

TRAGÉDIE O PĚTI JEDNÁNÍCH.

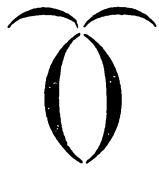

Nákladem vlastním — Všechna práva vyhražena
Tiskl Em. Čapek, knihtiskař v Třebíči

OSOBY:

Václav, kníže český
Drahomíra, jeho matka
Boleslav, jeho bratr
Olga, vojvodova dcera
Mlada, její družka
Hněvsa, Tira, Tista — zemani
Šimon, vladyka
Lubomír, milenec Mladin
Mstina, vůdce zbrojnošů Václavových
Podiven, panoš Václavův
Krasej, kněz

2 žebráci, panny, lechové, vladykové, panoši, kněží a lid.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

Pražská ulice podél Vltavy

Výstup 1.

Dva žebráci.

1. žebrák: Konečně se náš dobrý kníže vrací.

2. žebrák: Ač byl něco přes měsíc vzdálen, připadá mně to jako věčnost.

1. žebrák: Ničeho se nám sice nedostávalo, neboť štědrý kníže postaral se o nás, bychom za jeho nepřítomnosti nebyli v ničem zkráceni, ale přece jest to jinaké přijímati almužnu z jeho nebo jiné ruky.

2. žebrák: Jeho dary jsou kořeněny láskou.

1. žebrák: Kdo lásku seje, lásku i klidí.

2. žebrák: Našeho knížete miluje veškerý lid.

1. žebrák: I král Jindřich prokázal mu pozornost a lásku.

2. žebrák: Nazýval prý jej svým milým synem.

1. žebrák: Uzavřel prý s ním mír na věčné časy a odpustil roční poplatek 500 hřiven stříbra a 120 volů.

2. žebrák: Jako důkaz své zvláštní lásky daroval prý mu ostatky svatého mučedníka Víta, s nimiž teď půjde kníže s Vyšehradu na hrad pražský ve slavném průvodu.

1. žebrák: A půjde z pokory pěšky, neboť veškeré koňstvo a povozy táhly asi před půl hodinou za vedení knížete Boleslava na hrad.

2. žebrák: Zda-li pak súčastní se průvodu i ti z jeho družiny, kteří jsou ubytování v této krčmě?

1. žebrák: Nezdá se. Vyspávají asi. Celou noc hodovali, zpívali rozpustilé písně a teď asi opilí jsouce vyspávají.

2. žebrák: Že takové má kníže ve své družině?

1. žebrák: Jsou z družiny Boleslavovy, neboť s nimi Boleslav včera večer přijel a tu je ubytoval.

Výstup 2.

Předešlí, Olga, Mlada (jež vstoupí opatrně se rozhlížejíce).

Olga: Jest tu za řekou ten krásný hrad, hrad vašeho knížete?

2. žebrák: Jest.

Mlada: Jest váš kníže dobrý a spravedlivý pán?

1. žebrák: Lepšího a spravedlivějšího nemá žádná země.

Olga: Slyšely jsme v Řezně mnoho chvály o něm. Není vám známo, trpí-li kníže ve vaší zemi otroctví?

2 žebrák: Co vám to napadá, spanilá panno! Přísně je pronásleduje a proto si působí mezi bohatými velmoži nepřátelství.

Mlada: Pospěšme na hrad! Tam se nám dostane ochrany.

1. žebrák: Aj tu přichází Mstina, vůdce knížecích zbrojnošů!

Výstup 3.

Předešlí, Mstina s 2 zbrojnoši (vstoupí.)

Olga: My cizinky, ale vaší řeči rozumějící, hledáme ochranu u vašeho mocného knížete. Slyšely jsme o něm, že se ujímá pronásledovaných a nešťastných.

Mstina: Proč se nazýváte pronásledovanými a nešťastnými?

Olga: Byly jsme násilně uneseny v městě Řezně muži z družiny knížete Boleslava, kteří leží nyní opilí zde v krčmě. Snažíme se jim uniknouti a dáti se do ochrany spravedlivého vládce této země.

Mstina: Té se vám také dostane. Velký kníže netrpí takové nepravosti. Já sám nemohu teď pro nutnou službu jíti s vámi, ale tito zbrojnoši doprovodí vás na hrad v bezpečí.

Mlada: Prosíme pane, by osvobozeni byli též tři slovanští mládenci stejně s námi do otroctví zavlečeni, kteří majíce vědomost v našem počínání čekají, jak jsme pořídily.

Mstina: I ty osvobodíme. (Hodlá vejíti do krčmy)

Olga: Ne tak, pane. Aby nevzniklo krveprolití, samy je přivedeme. (Odchází spolu s Mladou.)

Mstina: Zajistím si pomoc, kdyby snad bylo třeba, tu u mistra kováře.

2. žebrák: Kéž by se jim to podařilo!

1. žebrák: Co by se nepodařilo ženské chytrosti spojené s mužskou statečností?

Výstup 4.

Předešlí. Tři muži k sobě spoutáni vedeni jsouce děvami, vstoupí. Současně vstoupí Mstina z kovárny.

Mstina: Jste svobodni! Zbrojnoši doprovodí vás na hrad. (K zbrojnošům odstraňujícím mužům pouta:) Potkáte-li cestou povoz, rcete majiteli, by zavezl panny na hrad, by se přílišně neunavily! Řekněte, že to poroučím jménem knížete.

Všichni: Díky, pane!

Mstina: Kdyby někdo z krčmy tázal se po uprchlících zdržte jej poněkud a pak mu řekněte, že jsou pod ochranou knížete! (Odejde.)

Výstup 5.

Žebráci, 2 zbrojnoši z družiny Boleslavovy.

1. zbrojnoš: Kam se poděli?

2. zbrojnoš: Uprchli asi.

1. zbrojnoš: Bůh nám pomoz, až se to páni dovědí.

2. zbrojnoš: Zvláště na těch děvách jim záleželo, na Mladě Hněvsovi a na Olze samému knížeti.

1. zbrojnoš: Nalézti je musíme za každou cenu. (K žebrákům) Neviděli jste tu dvě děvy?

1. žebrák: Viděli jsme tu dnes více děv, jaké byly ty, které hledáte?

1. zbojnoš: Jaké měly být?

1. žebrák: Byly hezké, velké nebo malé, jaké barvy byl jejich šat, vlasy a oči?

2. zbrojnoš: Byly hezčí než všechny panny pražské.

2. žebrák: To bys nesměl říci před pannami pražskými. Oči by ti vyškrabaly.

2. zbrojnoš: A není to pravda?

1. zbrojnoš: Pravda pravdoucí, nikdy jsem neviděl v Praze tak hezkých děv, ale mluviti se to nesmí, poněvadž všechny děvy jsou nebo aspoň chtějí býti hezké.

1. žebrák: Byly velké?

1. zbrojnoš: Stejně jako já.

2. zbrojnoš: To není pravda. Byly o půl hlavy menší než já. Ty jsi velký jako já, proto panny byly také o půl hlavy menší než ty.

1. zbrojnoš: Nepovídej! Vsaď se, že byly stejně veliké jako my!

2. žebrák: Nehádejte se, a povězte nám raději jaké barvy byl jejich šat?

2. zbrojnoš: Olga měla loktuši popelavou a Mlada žlutavou.

1. zbrojnoš: Haha — Haha —

2. zbrojnoš: Proč se směješ?

1. zbrojnoš: Protože není ani první, ani druhé pravda. Olga měla loktuši hnědou, Mlada světle modrou.

2. zbrojnoš: Vsaď se!

1. žebrák: Jaké barvy byly jejich vlasy?

1. zbrojnoš: Kaštanové.

2. zbrojnoš: Haha! haha!

1. zbrojnoš: Proč se směješ?

2. zbrojnoš: Protože měly obě vlasy plavé, skoro do zlata.

1. žebrák: Jaké měly oči?

1. zbrojnoš: To věru nevím.

2. zbrojnoš: Ani ja to nevím.

1. žebrák: A to chcete, abychom vám pověděli o pannách, jež hledáte, když ani sami nevíte jak vyhlížely?

2. žebrák: My vám ale přece řekneme, kde vámi hledané panny jsou.

1. zbrojnoš: Vy o nich víte?

2. zbrojnoš: Povězte nám rychle, kde jsou!

2. žebrák: Pod ochranou velikého knížete.

Oba zbrojnoši: Velikého knížete? Běda nám!

1. žebrák: Ano běda vám, jest-li přijdete velikému knížeti na oči.

Výstup 6.

Předešlí, Hněvsa (vstoupí spěšně).

Hněvsa: Kde jsou děvy a otroci? (Zbrojnoši mlčí.) Táži se vás, vy bídní holomci, kde jsou děvy a otroci?

1. zbrojnoš: Pod ochranou. —

Hněvsa: Pod čí ochranou?

1. zbrojnoš: Pod ochranou. —

Hněvsa: Mluv, padouchu, sic ti pomohu k vyznání (dorážÍ na něho mečem, zbrojnoš tasiv meč se brání).

1. zbrojnoš: — velikého knížete.

Hněvsa: Vy bídní zrádcové. (DorážÍ na oba mečem. Oni se brání.)

Výstup 7.

Předešlí, Boleslav (vstoupí směrem od hradu).

Boleslav: Jaký to pořádek! Boj svádíte na ulici?

Hněvsa: Chci ztrestati tyto holomky, kteří opivše se usnuli a nechali panny i otroky uniknouti.

Boleslav: Do věže vás dám vsaditi a hladem umořiti, jest-li nejdéle do zítřejšího večera nepřivedete děvy zpět. I ty, Hněvso, měl jsi býti opatrnějším.

1. zbrojnoš: Přičiníme se jasný kníže.

Hněvsa: Půjdu s vámi hledat. (Odejdou.)

Boleslav: Co mne to stálo práce a námahy, než jsem se Olgy zmocnil, co ostražitosti na cestě, by jich bratr nespatřil a nic se nedověděl a teď když jsem již takřka u cíle. Kdybych nemusel aspoň súčastniti se procesí! Hledal bych ji a našed přitiskl bych ji k srdci svému a řekl: „Proč mně prcháš, milá má, když tě tak horoucně miluji? Ó, již vícekráte mně neunikneš!“ (odchází spěšně na opačnou stranu, jak byl přišel).

1. žebrák: Stejně jako Hněvsa jest rozhořčen i kníže Boleslav nad útěkem děv.

2. žebrák: Oběma asi na nich velmi záleží.

1. žebrák: Ač oba jsou ženatí.

2. žebrák: Jest to tak rozdíl na světě mezi lidmi i mezi bratry. Boleslav holduje kráse ženské, hrám a kvasům, kdežto Václav hledí si liturgie, stavby kostelů, péče o chudé a nemocné.

1. žebrák: Děkujme Pánu Bohu, že vladařem jest Václav a nikoliv Boleslav.

1. žebrák: Však to Boleslav dost těžko snáší. Jest panstvíchtivý, ctižádostivý a není tajností, že by rád sám seděl na knížecím stolci.

2. žebrák: Na to ať nemyslí! Není k tomu dost učený. Nechtěl chodíti do školy a učiti se.

1. žebrák: Každý nemá schopnosti k učení jako Václav, jenž všemu se naučil hravě. Mluví slovansky i německy, ba i latinsky a řecky jako málokterý biskup.

2. žebrák: Neříkám nic, když panovník není učený, ale co na něm žádám jest, aby byl ctnostným a měl dobré srdce; to jest nad učenost.

1. žebrák: To ale právě schází Boleslavovi, kdežto u Václava spojuje se hluboká učenost s nejlepším srdcem.

2. žebrák: Jak se již těším na jeho příchod!

1. žebrák: Též já.

2. žebrák: Aj, již slyšeti jest zvony s Vyšehradu.

1. žebrák: Na hradě počínají také zvoniti.

2. žebrák: Znějí fanfáry.

1. žebrák (po chvíli): A lid zpívá.

(Průvod jde přes jeviště. V předu prapory, panoši s říšským znakem a mečem, trubači, kněží, Václav nese skříňku s ostatky, Drahomíra a panny, Boleslav, vladykové, lechové a lid, jenž zpívá:

Hospodine pomiluj ny,
Jezu Kriste pomiluj ny,
ty spase všehomíra,
spasiž ny i uslyšiž,
Hospodine hlasy naše,
dej nám všem Hospodine
žízn a mír v zemi!
Krleš, Krleš, Krleš!)

Opona.

JEDNÁNÍ II.

Sál na hradě.

Výstup 1.

Drahomíra, Olga, Mlada.

Drahomíra: Božím řízením byly jste, mé dcery, přivedeny ke mně, své krajance.

Olga: Díky Bohu, jenž nás vysvobodil z tolika útrap a dal najíti útulek u vás, vznešená paní.

Drahomíra: Stojíte srdci mému blíže, než si můžete pomysliti. Tvůj otec, milá Olgo, ucházel se o mou ruku dříve než přišel kníže Vratislav a rodiče Mladiny, vladycká rodina to ze sousedního kmene, bývali hosty v mém otcovském domě. O kéž brzy shledáte se zase se svými rodiči!

Olga: Skrovná jenom naděje mě zbývá. Udatný otec a neméně statečný bratr padli asi v kruté válce s Němci a cituplná matka, jest-li již nezahynula, zkomírá žalem nad jejich i mou ztrátou.

Mlada: Stejná obava o mé rodiče svírá i srdce mé. O moji dobří rodiče! Můj něžně milující Lubomír!

Drahomíra: Kdo jest ten Lubomír?

Olga: Její milenec, jenž ji horoucně miluje a jenž nás s nasazením vlastního života bránil, když jsme byly Němci poutány. Byl však raněn do hlavy, naložen v bezvědomí na vůz a snad stejně s námi zavlečen do Němec. Nevíme, zda žije či je mrtev.

Mlada: (pláče).

Drahomíra (k Olze): Ty jsi neměla milence?

Olga: Nikdo se neodvážil do našeho domu pro přísnost mého otce.

Drahomíra: Díky Bohu! (pak jako by se vzpamatovala:) Nediv se, proč jsem tomu ráda! Dozvíš se snad později. Těší mne, že vás mám u sebe. Budu o vás pečovati jako matka.

Olga: Bůh ti to zaplať, vznešená paní!

Mlada: Po paní Hildegardě, která nás od žoldnéřů vykoupila a jíž jsme nyní byly uneseny, posílá nám dobrotivý Bůh vás, šlechetná kněžno.

Drahomíra: To byla Němka?

Mlada: Ano, ale dobrá jako anděl. Vykoupivši nás na svobodu poslala nás na cvičení do kláštera, k pannám na ostrůvku moře bavorského.

Olga: Tam jsme žily jako v ráji.

Mlada: Uprostřed andělů v lidském těle, pějících chválu Bohu ve dne v noci. Tu se rychle zacelovaly rány srdce našeho.

Drahomíra: Z kláštera vás unesli naši lidé?

Olga: Nikoliv, ale z města Řezna, kde jsme dlely na návštěvě onemocnělé své dobroditelky.

Drahomíra: Bůh to tak zařídil, abyste přišly pod ochranu mého statečného a dobrého syna.

Olga: Aj tu přichází velký! kníže (padne na kolena stejně s Mladou).

Výstup 2.

Předešlí. Václav.

Václav: Povstaňte, milé děvy! Jen Bohu slušno se kláněti, nikoliv člověku.

Olga: Díky! vroucí díky, vznešený kníže!

Václav: Buďtež Bohu díky, jenž nás pravdou svou osvobodil a z nás bratry a sestry učinil! Postarám se, seč budu moci, byste se brzy mohly navrátiti ke krbu otcovskému.

Drahomíra: Dovol, milý synu, by tu potud pobyly dokud nebudou míti jistoty, že někdo z jejich příbuzných žije.

Václav: Jednej, milá máti, dle své libosti!

Výstup 3.

Předešlí, Podiven.

Podiven: Tři muži, z otroctví vysvobození, žádají o slyšení.

Václav: Nechť vstoupí!

Drahomíra: Půjdu zatím ukázat děvám Prahu (odejde s děvami)

Výstup 4.

Václav, tři muži.

1. muž: Přicházíme, jasný kníže, poděkovat se za milostivé udělení svobody a přijetí do knížecích služeb.

2. muž: Chceme věrně sloužiti až do posledního dechu.

Václav: Jste křesťany?

1. muž: Jen málo jsme dosud slyšeli o křesťanství.

2. muž: Přesvědčili jsme se, jak šlechetní a dobří jsou ti, kteří upřimně vzývají Krista.

3. muž: Proto toužíme státi se křesťany.

Václav: Vaše touha se splní, požádám svého kněze, by vás pravdám křesťanským vyučil a budu vám kmotrem při vašem křtu svatém.

3. muž: Díky, díky veliký kníže! (pokloní se hluboce a odejdu).

Výstup 5.

Václav, Boleslav.

Boleslav (vstoupí): Buď zdráv, milý bratře!

Václav: I ty Boleslave! Buď vítán!

Boleslav: Přicházím pozeptat se na tvé zdraví a zda-li jsi sobě odpočinul po dlouhé cestě?

Václav: Díky Bohu! Jsem zdráv a po cestě dosti odpočalý. Těší mne, že i tebe vidím zdráva, ale o tvou družinu se obávám, která dostihnuvši Prahy oddala se nezřízenému kvasu.

Boleslav: Lidu musí se povoliti radovánky.

Václav: Nesúčastnili se proti mé vůli průvodu s ostatky svatého Víta ani děkovné bohoslužby na hradě.

Boleslav: Byli asi velmi unaveni.

Václav: Ač jsou křesťané, dopustili se činů mnou i celým sněmem zapovězených. Unesli v městě Řezně dvě panny a tři muže koupili v otroctví.

Boleslav: Nestaral se veliký kníže nikdy o tyto věci, jež jsou od staletí u nás zvykem. Bez otroků nelze práce zdolati. Vladykové a lechové, již mají na starosti obranu země, nemohou vykonávati obyčejné, nečestné práce.

Václav: Každá práce jest čestná, ať sám Spasitel náš i svatí apoštolé ji konali. Prací jest veden člověk od hříchu k Bohu.

Boleslav: Velmoži těžko nesou, že jim stále stavíš před oči čestnost práce, že sám sbíráš a štípeš dříví a donášíš do chat chudiny, že pečeš chleby k liturgii a lisuješ obětní víno. Tím stírá se lesk knížecí koruny.

Václav: Věz, milý bratře, lépe jest tak činiti, než vésti zahálčivý život v kvasech a pitkách a oddávati se hříchům, jež mezi křesťany nemají býti ani jmenovány. Nedivím se pohanům, že tak činí, ale že i mezi lechy a vladykami, křesťany, stále ještě bují tyto nepravosti, zarmucuje srdce mé. Což nechápou, že křesťanstvím se člověk zušlechťuje, posvěcuje a požehnání nebes na sebe strhuje? Proto blahé paměti děd náš i svatá bába naše, i otec a matka po smutných zkušenostech starali se vším úsilím o rozvoj křesťanství v naší zemi. Jest to i můj životní úkol a prosím tebe, drahý bratře, bys mně byl nápomocen.

Boleslav: Na mou pomoc spoléhej, však i lechům a vladykám nutno vyhověti.

Václav: Nelze sloužiti pravému Bohu a Baalovi.

Boleslav: Napadá mně myšlénka, jak by se lechové i vladykové dali získati pro tvé plány.

Václav: Jak to mystíš? Mluv, bratře!

Boleslav: Na den svatých Kosmy a Damiana slavíme u nás posvícení. Míním pozvati lechy i vladyky ke hrám a ke kvasu. Nebudou moci vyhnouti

se i liturgii. Kněz Krasej, jenž znamenitě káže, promluví jim do duše.

Václav: Toť dobrá myšlénka.

Boleslav: Doufám, že i ty, drahý bratře, poctíš mne svou milou návštěvou a pobudeš u mně několik dní. Zvu tě z plna srdce.

Václav: Slibuji, že přijdu, dá-li Bůh zdraví najisto již k večeru před slavností.

Boleslav: Těším se velmi na tvou vzácnou návštěvu.

Výstup 6.

Předešlí, vladykové a lechové (vstupují).

Vladyka Šimon: Buď vítán velký kníže z cesty, již jsi podnikl v zájmu země k mocnému a slavnému králi Jindřichovi. Tlumočím díky naše i všeho lidu za úsilí tvoje pro povznesení vlasti.

Václav: Bůh budiž pochválen, že zdarem korunoval práci mou. Běs války jest zahnán a slunce míru svítí nad naší krásnou otčinou. I potupného ročního poplatku 500 hřiven stříbra a 120 volů sprostil nás moudrý a spravedlivý král Jinřich a jako záruku své přízně a požehnání nebes daroval mně pro náš hlavní chrám na hradě rámě slavného mučeníka svatého Víta. Ten bude orodovati za nás u Boha, budeme-li dbalí zákona Božího. Proto žádám vás, slovutní vladykové a lechové, byste zanechali pohanských obyčejův a ke křesťanství přiklonili mysli i srdce svá, neutráceli drahocenný čas v kvasech,

nechovali bližní své v otroctví a jedné jen ženě oddáni byli, jak přikazuje Pán.

Výstup 7.

Předešlí. Drahomíra (vstoupí spěšně sotva dechu popadajíc).

Drahomíra: Milý synu!

Boleslav: Aj, mateř rozčilena jest a celá se třese!

Václav: Co se stalo, milá máti?

Drahomíra: Hrozná věc —

Vladykové: Copak tak hrozného se přihodilo?

Drahomíra: Ve stínu tvého hradu za bílého dne přepadli nás umounění loupežníci. Než jsme se nadály, uchvátil jeden z nich Olgu a druhý Mladu a podavše je druhům svým na koních a sami na připravené koně vyskočivše uprchli s nimi.

Václav: Toť ohavné, ať je čeleď ihned pronásleduje!

Drahomíra: Již stalo se.

Mstina: Pospíším, by při pronásledování únosců nebylo nic opomenuto.

Vladyka Šimon: Kéž by se podařilo zločince dopadnouti pro výstrahu druhým!

Václav: Pro Bůh, jsou takové zločiny možné mezi křesťany? Slyšte, slovutní vladykové a lechové! Ač jsem odstranil šibenice, jsem takto nucen smrtí potrestati každého, kdo se přidržuje pohanských, křesťana nedůstojných zvyků, aby Bůh, jenž vtiskl meč v pravici mou, netrestal mne, že jsem ho nepoužil k obraně jeho svatého zákona.

Opona.

III. JEDNÁNÍ.

Sál na hradě.

Výstup I.

Boleslav, Hněvsa.

Hněvsa: Plni hněvu odešli lechové a vladykové, že je velký kníže propustil v nemilosti.

Boleslav: Byl rozčilen nad únosem děv, jimž poskytla máteř přístřeší, jakož i nad tím, že jsi koupil v Němcích otroky.

Hněvsa: Proč se rozčiluje? Což nečinili to velmožové od jakživa? Lze jednati jinak? A pak neuspořádal ani obvyklý kvas.

Boleslav: On raději vynakládá statky na stavbu chrámů a podporu chudých.

Hněvsa: Nedobře činí. Ztratí lásku mocných, bez nichž nelze vládnouti.

Boleslav: Za to chudí a kněží na něm lpí.

Hněvsa: Pravda, ale velmoži, když budou chtíti, získají chudé i kněze.

Boleslav: Upozornil jsem jej, by nezkracoval velmožů ve starých právech jejich a nezaváděl novot příčících se jim.

Hněvsa: Ty, moudný kníže bys jinak si vedl upevnil bys mír v zemi a posílil ji, kdyby nastala nutnost v boji se utkati s nepřítelem.

Boleslav: Jsem mladší a proto jest mi spokojiti se nečinností na svém malém údělе boleslavském.

Hněvsa: Pravda, jsi mladší. -

Boleslav: Ale cítím v sobě sílu, jež by musela vlast naši učiniti obávanou Němcům.

Hněvsa: Teď máme vlast, před níž Němci nemusejí se obávati; ale musíme se obávati my, ježto nevíme, kterým z naších skutků si velkého knížete proti sobě popudíme. Kdyby tak věděl, že Mlada jest určena pro mne.

Boleslav: A Olga pro mne. Toho se dověděti nesmí.

Hněvsa: Přísně naporučím čeledi, by jest-li co zpozorovala — slepá přece není — mlčela jako hrob.

Boleslav: Nelze to utajiti. Možno, že děvy to prozradily máteři a ta co neví, knížeti nepoví.

Hněvsa: Kdyby aspoň ten hlupák Tista byl se nedal zaskočiti od pronásledující hradní čeledi a vydati kořist!

Boleslav: A právě Olgu.

Hněvsa: Jak jsem slyšel, kůň se mu splašil a obrátiv se, pádil zrovna do rukou pronásledujících, Olze podařilo se vyrvati se mu a bez ublížení si seskočiti s koně. Že aspoň Tista ujel!

Boleslav: Mrzutá věc. Dobře, že ty jsi tu zůstal, neboť jinak měl by tě velký kníže v podezření.

Hněvsa: Toho jsem se obával. Věděli, že jsem nebyl v průvodě.

Boleslav: Ticho! Někdo přichází.

Výstup 2.

Předešlí, Václav.

Václav: Odpust, bratře, že teprpe přicházím.

Boleslav: Nečekáme dlouho.

Hněvsa: Přišli jsme poprositi, by tvá knížecí milost ponechala lechy a vladyky v jejich starých právech a nežádala novot, jež by je mohly poškoditi.

Václav: Jaké to novoty máš na mysli?

Hněvsa: By mohli si držeti otroky, bez nichž není práce myslitelna, by směli, když mají k tomu prostředky, míti i druhou ženu.

Václav: Nemluv dále! Co žádáš, myšlénky ďábelské jsou příčící se vůli Boží a zákonům církve, jíž nám Pán přikázal poslouchati. Věz, že smrtí potrestám každého, kdo nebude se držeti zákona Božího přijatého celým sněmem.

Hněvsa: Neměj za zlé, velký kníže!

Václav: Chci zapomenouti na vše co se stalo, jest-li vinníci se napraví a vydají unesenou děvu. Nemáš Hněvso o jejím pobytu nižádných vědomostí?

Hněvsa: Jak bych měl vědomost, když jsem se teprve od paní kněžny dověděl o celém tomto příběhu?

Boleslav: Musím se rozloučiti. Přeji ti, bratře, mnoho zdraví a zdaru ve všem tvém podnikání. Na shledanou!

Václav: Díky! Též ty buď zdráv! V předvečer svatého Kosmy a Damiana uvidíme se tedy v Boleslavi.

Boleslav: Jdu ještě rozloučit se s máteří.

Václav: Buď s Bohem! (Boleslav a Hněvsa odejdou.)

Václav: O lidé tvrdých šíjí a srdcí! Jak dlouho budou se protiviti Bohu, církvi i zemským zákonům? Jak by muselo zkvétati a mohutněti toto krásné město a milá vlast, kdyby ti, do jejichž rukou jest vložen osud jejich, zanechali zahálčivosti, nestříd-

mosti a pohanských mravů a hleděli si pilnosti, střídmosti a křesťanského života! O Bože, který víš, že dobro si žádám pro všechny, jež jsi mně svěřil, osvěť rozum a posil srdce jejich!

Výstup 3.

Václav, Podiven.

Podiven: Vykonal jsem, pane, vše jak jsi rozkázal.

Václav: Nezapoměl jsi na starého, nemocného Pavla?

Podiven: Nikoliv. Donesl jsem mu láhev vína a něco pokrmů. Uklidil jsem také jeho jizbu, jak jste onehdy sám učinil.

Václav: Dobře jsi udělal.

Podiven: Oznamuji též, že časně zrána, když jste byl již na liturgii, přišel do hradu jakýsi mladík, patrně cizinec, podivného chování. Hrál na varyto a zpíval dojemnou píseň. Zdálo se mně, že jej potkalo nějaké neštěstí.

Václav: Žádal si pomoci?

Podiven: Žádal si promluviti s pánem mým. Když jsem mu řekl, že nyní jste zaměstnán, odešel hledat do města jakousi děvu. Příjde prý později.

Václav: Jen ať příjde! Bude-li v mé moci vyhověti jeho přání, učiním tak milerád. (Podiven odejde.)

Výstup 4.

Václav, Drahomíra.

Václav: Buď vítána, milá máti! Zotavila jsi se po včerejším úleku? Jak se daří schovance tvé?

Drahomíra: Díky! Olga i já jsme chvála Bohu zdrávy. Olga skočivši s koně jako zázrakem si neublížila.

Václav: Díky Bohu!

Drahomíra: Není ti lhostejná ta vznešená a krásná panna?

Václav: Jak mně může býti lhostejná, když jest tak nešťastná zbavena jsouc rodičů, přátel i vlasti?

Drahomíra: Mluví o tobě s velikou úctou a nadšením.

Václav: Přeceňuje asi můj skutek, jejž jsem jako křesťan byl povinen vykonati.

Drahomíra: Jen žena ženě rozumí. Ona tě miluje. Dovol, milý synu, bych jako starostlivá matka o tvé blaho, směla k tobě promluviti důvěrné slovo.

Václav: Mluv, milá máti!

Drahomíra: Mnoho jsem přemýšlela, než jsem se odhodlala učiniti ti návrh, bys Olze nabídl svou ruku. Jest ze vznešeného rodu, dcera mocného vojvody, jenž mezi Lutici jest na prvním místě. Oženíš-li se, zjednáš si více úcty a náklonosti u svého lidu a též u všech slovanských čeledí polabských. Sňatkem s ní mohl bys jednou přivtěliti všechny ty velké a bohaté země ku své říši. Založil bys říši, před kterou by Němci museli se vzdáti svých dobývačných choutek. Zachránil bys můj národ, o nějž se bojí duše má.

Václav: I já, milá máti, přemýšlím častěji o tom, jak by se dalo pomoci našim polabským, slovanským bratřím. Přišel jsem k tomu názoru, že nikoliv sňatkem, ale obrácením jich ku křesťanství dali by se přivésti k svornosti a jednotě a tak posíliti k k boji proti nepřátelům. A proto jsem se odhodlal,

až vše doma do pořádku přivedu, vzdáti se trůnu ve prospěch bratra Boleslava a jako mnich se zástupy kněží vydati se na apoštolské dílo k našim bratřím.

Drahomíra: Dovol, milý synu, bych políbila tvou šlechetnou ruku! Jsem hrda na takového syna. Však pomni, že Bůh tě chce míti na trůně, neboť poslal již vícekráte sv. Michaela a anděly, by tě v boji chránili.

Václav: Buď za to Bůh pochválen! Však Pán náš, jenž jest knížetem míru, hlasitěji než k boji volá mne k práci na vinici Páně, již se zjednává mír nebo když jest třeba i vítězství v boji.

Výstup 5.

Předešlí, Podiven.

Podiven: Onoho muže s varytem, jenž tu byl již časně z rána, přivádí vojvodkyně Olga. Prosí velkého knížete, by je přijal.

Václav: Nechť vstoupí!

Výstup 6.

Předešlí, Olga, Lubomír.

Olga: (uplakaná padne na kolena před knížetem) Smilujte se, velký kníže, nad tímto ubožákem!

Václav: Kdo jest ten muž a co si přeje ode mne?

Olga: Snoubenec mé družky Mlady. Stejně s námi byl zavlečen do Němec. Z žalu nad ztrátou své snoubenky a následkem ran utržených v boji

zmátl se asi na mysli. Hledá Mladu. Ač jsem já jej ihned poznala, on mne nepoznává,

Lubomír: (zpívá doprovázeje zpěv na varytě.)

Mně dravý ostříž vyrval holubici
tak bílou, něžnou, spanilou
a unesl ji v říši zlou
mně zůstaviv jen bolesť sžírající.

Já prosil Peruna i Svantovita
a všechny bohy, bohyně,
by milostivě řekli mně,
kde jest má bílá holubička skryta?

Však dobrá božstva hluchá jsou a němá,
ptám se křů, stromů všech
i hvězd tam v nebe výsostech,
však nikdo o ni vědomosti nemá.

Jak tulák bloudím zemí, štědrou matkou
a zpívám, na varyto hrám
a vzdychám, pláču, bolně lkám
o Mlado, Mlado zjev mi tvář svou sladkou!

Dobrý pane, neviděl jste mou Mladušku?

Václav: Viděl a též i ty brzy uvidíš.

Lubomír: (postupuje k Drahomíře) Milá babuško, neviděla jste mou Mladušku?

Drahomíra: Doufam, že ji budeme míti péčí mého syna zase záhy u sebe.

Lubomír: (přistupuje k Olze) Krásná panno, neviděla jste mou mladušku?

Olga: (pláče) Lubomíre, což mne nepoznáváš?

Lubomír: Jste vy moje Mladuška?

Olga: Já jsem Olga.

Lubomír: Olga?

Olga: Ano Olga, družka tvé snoubenky.

Lubomír: Ty jsi Olga? Ano již vím. Jsi Olga. Pak také víš, kde jest moje Mladuška?

Olga: Nevím to jistě, ale domnívám se, že na místě povědomém vladyku Hněvsovi, jehož lidé nás unesli v Řezně.

Lubomír: Kde má své sídlo vladyka Hněvsa? Kdyby to na kraji světa bylo, půjdu tam a Mladušku vyrvu z drápů jeho.

Václav: Poslal jsem posly do statku Hněvsova, by byla děva ihned vydána a sem přivedena. Proto počkej, až se poslové navrátí! Zatím si odpočni a posilni! Podiven, můj panoš, se o tebe postará.

Drahomíra: Zařídíme vše (odcházejí.)

Václav: Jest-li Hněvsa děvu poslům nevydá, co pak? Pohnati jej před soud? Toť příliš zdlouhavé. Zakročiti ozbrojenou mocí? Toť neobejde se bez krveprolití. Jak těžké jest břímně vladařské, nechce-li nebo nemůže-li býti vládce loutkou v rukou nešlechetných velmožův.

Výstup 5.

Václav, Drahomíra.

Drahomíra: (vstoupí spěšně) Lubomír nám uprchl. Jak jsem mu poněkud označila směr cesty ke dvorci Hněvsově, odtrhl se od nás a prchl. Olga

běží za ním a volá jej zpět. Ja jsem pospíšila sem, bych ti o tom podala zprávu.

Václav: Vyšlu čeleď jej hledat. Ubohý hoch!

Opona.

JEDNÁNÍ IV.

Les.

Výstup 1.

Mlada.

Mlada: Tu sobě odpočinu, neboť jsou znaveny nohy mé. Snad nespozorují ve dvorci útěk můj, neboť jsou zcela zaujati návštěvou knížete Boleslava a vladyků, kteří se sešli k jakési důležité poradě. Hněvsa jest tak zaměstnán, že opomenul býti na mne tak ostražitým jako jindy. Proto podařilo se mně uniknouti. Kéž by mne Bůh vysvobodil z rukou jeho a dal mně dostihnouti Prahy! Kdyby šlechetný kníže Václav věděl a jeho dobrá máteř a Olga, kdyby můj milý Lubomír měl zdání, v jakém trápení jsem se octla! Ač vladyka Hněvsa má hodnou ženu, stále mne pronásleduje, úklady mně strojí a vynutiti chce na mně hříšnou lásku k sobě. Já mám jen jednu a to svatou, čistou lásku a tou jest můj Lubomír. Jsi živ můj miláčku a myslíš tak na mne jako já na tebe? Stal jsi se již křesťanem jako já s Olgou? O, kéž brzy se shledáme!

Výstup 2.

Mlada, Hněvsa.

Hněvsa: (vstoupí) Aj, štěstí jest mně příznivo a dává mně nalézti to, co mně právem náleží? Co pak se ti u nás nelíbilo?

Mlada: (ustrašeně vyskočí a chce utéci. Hněvsa ji zadržuje) Pusťte mne, pane! Smilujte se nade mnou nešťastnou!

Hněvsa: Proč nešťastnou? Může kněžna lépe se míti, než ty se máš u nás? Drahocenná roucha, šperky, jídla a pití co hrdlo ráčí. Já i žena moje i čeleď chováme tě jako oko v hlavě.

Mlada: Pusťte mne, pane! Prosím vás pro vše, co jest vám svaté.

Hněvsa: Mně jsi svatou jenom ty. Tys mou bohyní, k níž jedině dovedu se modliti.

Mlada: Vaše hodná žena —

Hněvsa: Ta tě také miluje a touží po tom, bys jako druhá má žena stala se jí upřímnou sestrou.

Mlada: Co to pravíte hříšného? Pusťte mne, pane. Pro umučení Pána našeho Ježíže Krista prosím vás, pusťte mne!

Hněvsa: Teď již tě více nepustím. Jsi má a mou zůstaneš.

Mlada: Váš spravedlivý kníže —

Hněvsa: Co jest knížeti po mých soukromých záležitostech?

Výstup 3.

Předešlí, Lubomír (vstoupí nepozorovaně).

Mlada: Můj snoubenec, můj dobrý Lubomír!

Hněvsa: Toho pusť z hlavy! Dávno prachnivějí kosti jeho pod drnem.

Lubomír: Mlado, Mlado! Bohové mne přivedli sem v čas, bych tě vyrval z drápů tohoto ostříže. (Vrhne se na Hněvsu a škrtí ho. Hněvsa podléhá.)

Výstup 4.

Předešlí, Tira (vyskočí z křoví a proklá kopím ránou do zad Lubomíra, jenž umíraje padá k nohoum Mladiným. Mlada jej zachytí a klade na zemi).

Tira: Má dost! Hněvso vzpamatuj se! Sotva dýcháš, celý se třeseš. Prsty zbůjníkovy jsou zřejmé na krku tvém!

Hněvsa: Jen ještě chvíli a nežil bych. Díky tobě, Tiro!

Tira: Slyším klusot koní. Honem do houštiny.

Hněvsa: Mlada —

Tira: O tu neměj strachu. Již nám neuteče (odejdou).

Mlada: Lubomíre, můj drahý Lubomíre! Jak smutné to shledání! Ty umíráš. Pro Bůh staň se křesťanem, bych měla jistotu, že se v nebi sejdeme. Věř v jednoho Boha, Otce, jenž naši duši k podobenství svému stvořil, v jeho Syna, jenž pro nás stal se člověkem a nás smrtí svou na kříži vykoupil a v Ducha svatého, jenž nás milostí svou posvěcuje a do nebe přivádí. Vzbuď touhu státi se křesťanem a staneš se jím třebať nemajíc vody nemohu tě pokřtíti. V nebi se sejdeme u věčné slávě. Ty přisvědčuješ, věříš, jsi křesťanem. Ty se usmíváš na mne. Ó, dobrý můj hochu! Díky za velikou lásku tvou! Již jest mrtev! (vrhne se na mrtvolu plačíc.) Krutý vrahu, proč jsi i mne neproklál, bych tu společně se svým Lubomírem očekávala radostné vzkříšení — Ó bolestná matko Ježíšova! Zdaž jsem se toho nadála, když jsem klečívala před tvým obrazem na klášterní chodbě, že ti v bolu budu tak podobna?

Výstup 5.

Mlada, Mstina, Václav, Podiven.

Mstina: Zde pane!

Václav: (vstoupí za ním) Co se tu stalo?

Mlada: (vrhne se mu k nohoum) Vražda, milostivý kníže.

Václav: Který zlosyn to učinil?

Mlada: Tira, přítel Hněvsův.

Václav: Přísný soud stihne vinníky. Tebe ale potěš Bůh, těžce zkoušená dívko! Moje máteř i vojvodkyně Olga, jež jedou se mnou do Boleslavě se tě ujmou. Mstino zprav šetrně kněžnu i vojvodkyni o tomto neštěstí a zločinu.

Mstina: Odpusťte, pane, nemohu vás na tomto nebezpečném místě nechati samotného! Zavolám Podivena. — Podivene!

Podiven: (jenž následoval knížete, ale zůstal ukryt za stromem) Vím vše a učiním dle rozkazu (odejde).

Václav: Kéž by byl býval křesťanem!

Mlada: Umíraje, přijal křest touhy.

Václav: Chvála Bohu! Děkuji ti, hodná děvo, že i v největším svém bolu nezapoměla jsi na to, co je nejdůležitejší na tomto světě. (Pokleká a s ním i ostatní a modlí se.)

Výstup 5.

Předešlí, Drahomíra, Olga, Podiven.

Podiven jde napřed uvolňuje cestu mezi větvemi stromů, následuje Drahomíra, pak Olga. Poklekají všichni.

Václav: Pochováme jej v posvěcené půdě u nejbližšího plebana při dvoře vladyky Šimona. Mstino a Podivene pomozte mně. (Václav a Mstina u hlavy Podiven u nohou odnášejí mrtvolu. Mezitím přistoupí plačící Olga k Mladě a objímá ji.)

Drahomíra: Potěš tě Bůh, milá dcero. (Mlada líbá kněžně ruku. Všichni odejdou.)

(za scenou) Smiluj se nade mnou Bože
podle velikého milosrdenství svého.
A podle množství svých slitování
zahlaď nepravosť mou.
Více obmej mne od nepravosti mé
a od hříchu mého očisť mne.
Nebo nepravosť svou já poznávám
a hřích můj proti mně jest vždycky.

(Stále slaběji.)

Výstup 7.

Hněvsa, Tira.

Hněvsa: Co teď? Jsme ztraceni. Kníže ví vše.

Tira: Kdyby nás bylo více —

Hněvsa: Co by nám pomohlo, kdyby nás bylo více.

Tira: Dalo by se provésti to, co jest umluveno provésti v Boleslavi. (Chopí se rohu zavěšeného na rameni a zatroubí.)

Hněvsa: Co děláš?

Tira: Dávám umluvené znamení ostatním, jež hledají Mladu, že jest nalezena. Kdyby se brzy sešli, byl by ještě čas přikročiti k dílu.

Hněvsa: Šílíš?

Tira: Nikoliv! Popatř zde skulinou stromů. Vidíš ten malý hlouček? V předu ozbrojený Mstina na koni, za ním kníže veda svého koně nesoucího mrtvolu tulákovu, zaujatý zcela modlitbou a ozbrojený jen krátkým mečem, pak podiven veda koně, na němž sedí Mlada zahalující tvář svou rouchem. Podiven vůbec není ozbrojen. Jeho kopí tkví v sedle jeho koně. Pak kněžna a Olga. A to jest celý průvod! Šest mužů by stačilo, by se plán provedl.

Hněvsa: Co ti napadá? Kníže i jeho průvodci jsou velmi stateční a zruční v boji.

Tira: Přesile by museli podlehnouti.

Hněvsa: Ani naši nejsou všichni zasvěceni.

Tira: Však zvěděli by brzy oč jde.

Hněvsa: Některý z nich postavil by se na stranu knížete.

Tira: Toť možno, neboť kníže má všude hojnost přátel.

Hněvsa: Pak by to bylo proti úmluvě s Boleslavem jenž by nám neodpustil, že jsme jednali na svou pěsť.

Tira: Škoda, škoda! Taková příležitost se vícekráte nenaskytne.

Výstup 8.

Předešlí, Boleslav, Tira.

Boleslav: Kde vězíte tak dlouho? Zůstali jsme jen dva v celém dvorci. Slyšel jsem zatroubení. Snad jste se nevydali na lov mne ani neuvědomivše?

Hněvsa: Ano, byli jsme na lovu, jasný kníže, jenom že místo jelena skolili jsme tuláka, jenž jako jelen v říji vrhl se na mne a byl by mne málem připravil o život.

Boleslav: A kde ho máte?

Hněvsa: Neuvěřitelno. Veliký kníže bera se podél ujal se ho, naložil na svého koně a veze jej k pohřbení k plebánovi při dvorci vladyky Šimona.

Boleslav: S tím jsem počítal, že se tam velký kníže staví. Činí tak vždy, kdykoliv zavítá do tohoto kraje.

Tira: Jakou poctu prokázal veliký kníže mrtvému tuláku a lupiči! S obnaženou hlavou šel podle svého koně nesoucího mrtvolu tulákovu a zpíval a modlil se, jako by byl na pohřbu biskupa.

Hněvsa: K lidem nejnižším a nejopovrženějším jest velký kníže pln laskavosti, vladykům a zemanům nedovoluje nejmenší radosti. I Mladu mně odvedl.

Boleslav: Jak to mohl učiniti?

Hněvsa: Uprchla mně. Když jsem ji dopadl, vstoupil mně v cestu onen tulák, jenž se vydával za jejího milence a ohrožoval mne na životě. Byl skolen Tirou. Jelikož bylo slyšeti klusot koní, schovali jsme se. Mlada tam zůstala s mrtvým a kníže je odvezl oba.

Boleslav: To jste mně bázlivci! A takovým ustrašencům jsem svěřil tak důležitý úkol, k jehož provedení jest třeba statečnosti!

Hněvsa: Byli bychom bývali nuceni provésti to, co jest umluveno provésti v Boleslavi. Nechtěli jsme jednati o své újmě, jasný kníže!

Boleslav: Dobře jste tak učinili. Shroucené a uplakané panny nebudou moci asi v jízdě pokračovati. Veliký kníže nepoláhne je s sebou do Boleslavě, ale nechá je ve dvorci vladykově, k němuž má neomezenou důvěru. Byl' Šimon svědkem a hostem u jeho postřižín. Víme aspoň, kde máme panny hledati.

Tira: Až bude v Boleslavi vše vyřízeno, přineseme od velikého knížete Boleslava list nařizující vladyku Šimonovi, by panny vydal. Vydá je s úctou a radostí velikou.

Všichni: Haha — Haha!

Tista: Žert se nám znamenitě podařil.

Boleslav: Jaký žert?

Tista: Když velký kníže poslal včera posly s rozkazem, by Hněvsa Mladu vydal, poslali jsme je do dvorce vladyky Šimona. Namluvili jsme jim, že tam byla Mlada viděna, že starý vladyka zahořel k ní láskou. Jest-li se tam poslové zdrželi, mohou tam najíti nejenom Mladu, ale i Olgu a mohou obě panny doprovoditi na pražský hrad, jenom že ne již k velkému knížeti Václavovi, nýbrž k velkému knížeti Boleslavovi.

Tira, Tista: Ať žije velký kníže Boleslav!

Boleslav: Ticho! Ticho!

Opona.

JEDNÁNÍ V.

Před kostelem v Boleslavi.

Výstup 1.

Boleslav.

Boleslav: Nemohu jinak. Vladykové stali se nemožnými u Václava a Václav u vladyků. Mám se postaviti na stranu Václava? Již jest pozdě! Vyjevili by vše na mne. Byl bych nemožným jak u nich tak u Václava. Hněvsa, Tira a Tista již čekají, až dám znamení. Pozoruji, že by sami rádi měli zásluhu o tento čin. Není mne tajno, proč tak chtějí. Usilují zavázati si mne k vděčnosti, jako kdysi Tuňa a Komoň mou máteř, když jejím návodem zavraždili mou bábu. Strhli všechnu moc i staky na sebe a máteř musela je k soudu honiti a na konec celé příbuzenstvo zabiti. Já nechci nikomu býti tak zavázán. Vykonám čin sám a postavím zbujníky před hotovou věc, aby měli přede mnou úctu, jakou patří míti před knížetem. Odvažuji se velikého činu. Václav pronesl při kvasu přípitek na svatého Michaela. Kdyby se ho zastal! Nemohu jinak. I s nebem musím tento boj postoupiti. — Mám již dosti toho stálého utajování své lásky k Olze. — Již pro ní.

Výstup 2.

Boleslav, Podiven.

Podiven: (vystoupí z domu) Jest sychravo. Musím pánu svému přichystati plášť.

Boleslav: (jenž při vstupu Podivena schoval se za roh domu) Myslil jsem, že jest to Václav. Jak prudce bije srdce mé! Boleslave, svého bratra zabiješ? Ustup zbabělá citlivosti, která věru nesluší muži, jenž mocnou paží a ostrým mečem má vládnouti nad zemí málo podajnou!

Výstup 3.

Boleslav, Mstina, Podiven.

Mstina: Jest vše náležitě přichystáno k liturgii?

Podiven: Tuto nesu obětní chleby i víno a knihu.

Mstina: Popatříme, zda vše jest zameteno a učistěno. Víš, jak veliký kníže dbá na pořádek a čistotu všude, zvláště však na místě svatém.

Podiven: Buď bez starosti, pane. Již včera k večeru jsem se o vše postaral. Teď zařídím s knězem Krasejem, co bude ještě třeba.

Mstina: Času máme dosti. Prosil jsem pána, by nevycházel dokud nepřijdu pro něho s celou družinou. Kolovalyť takové podivné pověsti jako by šlo o jeho život. Považoval jsem za svou povinnost pána o nich uvědomiti.

Podiven: Také jsem je zaslechl a sdělil je pánovi, jenž však jim nevěří.

Mstina: Sám jsa dobrý nespatřuje na jiných špatnosti.

Podiven: Bůh račiž zachovati ve zdraví našeho dobrého pána na dlouhá léta! (vcházejí do kostela).

Boleslav: Zda-li pak jsou pohotově? (Mizí do uličky)

Výstup 4.

Boleslav, Tira.

Tira: Jsme připraveni. Čekáme již drahnou chvíli.

Boleslav: Již hned tu bude (jde směrem ke hradu.)

Výstup 5.

Boleslav, Václav (vystoupí z vrat.)

Boleslav: Dobré jitro, milý bratře! Jak jsi se vyspal?

Václav: Díky! Ty skvělé hry včera mne velmi potěšily. Ukázala se secvičenost mužů i koní, zručnost i statečnost.

Boleslav: Toho všeho jest nám si hleděti.

Václav: A ten skvostný kvas!

Boleslav: (tasí tychle meč a tne Václava do hlavy) Dnes tě chci lépe častovati.

Václav: (chopí Boleslava a povalí ho k zemi) Co jsem ti zlého, bratře, učinil?

Výstup 6.

Předešlí, Hněvsa, Tira, Tista.

Hněvsa přiběhne a tne mečem Václava do rámě, Václav pospíchá ke kostelu. Tira a Tista běží za ním, dohoní jej u dveří chrámových. Tira probodne jej kopím ze zadu, Tista bije mečem.

Výstup 7.

Předešlí, Mstina, Podiven.

Mstina: Pro Bůh co činíte? Pána mého i svého vraždíte? (Vrhne se s mečem v ruce na ně, jest však od nich zabit.)

Podiven: (klesne k mrtvole Václavově) Můj dobrý pane!

Tista: (chce jej probodnouti.)

Boleslav: Nezabíjej ho, ať může pohřbit pána svého!

Tira: A teď jasný, velký kníže, odhodlej se i na máteř. Oželíš spolu s bratrem i matku svou. Dokud ona bude žíti, nebudeš moci nerušeně vládnouti.

Boleslav: To ať učiní druzí!

Tira: Neplýtvejme časem!

Hněvsa: Pak ihned do dvorce Šimonova, by nám holubičky neupláchly.

Boleslav: (přidržuje si ruku k čelu odchází do hradu a zavírá za sebou dvéře. Ostatní spěšně odcházejí.)

Podiven: (skloněn jsa nad mrtvolou pláče.) Tak vás, můj drahý pane, zbůjníci spravili! Místečka zdravého na vás nenechali! Shasli vaše vlídné oči, uzavřeli vaše líbezná ústa, ochromili dobročinné, zbožné ruce, jež ještě před chvíli spínaly se k Bohu u

nábožné ranní modlitbě, podrazili vaše po cestách Božích chodící nohy, prokláli vaše milující srdce. Proč toto dobrotivý Bůh dopustil? Král, jemuž vše žije, chce vás míti u svého nebeského dvora jako zástupce lidu českého. Ó proste, proste za nás!

Výstup 8.

Podiven, kněz Krasej (vstoupí).

Krasej: (nese bílé přikrývky, pokleká k mrtvole, líbá ji) Tato jest hodina temnosti. Zdaž jsem se toho nadál, že budu pohřeb strojiti svému knížeti a pánu? (pokrývají mrtvolu Václavovu i Mstinovu) Až vše zařídím, přeneseme mrtvolu do mého příbytku a setrváme na modlitbách až k hodině pohřební. Šťastná má jízbo, hostiti budeš světce!

Výstup 9.

Podiven, Drahomíra, Olga, Mlada.

Olga: Rychle, rychle! Hodnověrný sluha z dvorce Hněvsova přinesl v noci vladyku Šimonovi zprávu, že knížeti hrozí nebezpečí. Vladyka sebrav veškeru čeleď tryskem uháněl sem. I my jsme se nedaly zdržeti. Jen rychle!

Mlada: Rychle, rychle, varujme jej!

Drahomíra: (chce otevříti vrata) Vrata jsou uzavřena (tluče). Kde jest Mstina, kde Podiven?

Podiven: (sebou trhne a ukazuje na mrtvoly) Zde vizte, vznešená paní!

Olga: (chytne se za srdce i za hlavu) Pozdě!

Drahomíra: (vrhne se na mrtvolu Václavovu) Přišly jsme pozdě! Zatím uvadnul spanilý kvítek, dýšící vůní nebeskou, zapadla hvězdička ozařující celou zemi českou! Můj Václave, můj Václave!

Podiven: Vzpamatujte se vznešená paní! Rychle odtud, neboť zlosynové chtějí utratiti i váš život!

Drahomíra: Ať zabijí i mne, když zabili mého dobrého Václava!

Vladyka Šimon: Neotálejte, jasná kněžno! Rychle na kůň!

Olga: Utecme do Bavor k pannám na ostrůvku moře bavorského.

Mlada: Tam budeme nejlépe ukryty. Tam se zahojí naše kruté rány.

Drahomíra: Do Němec nevkročí noha má, ale raději do Chorvat k dceři Přibyslavově. — Díky statečný věrný Mstino! Bůh ti to odplať! (líbá ruku jeho) I tobě hodný Podivene! (chce mu ruku políbiti, on však ji předejde a líbá její šat.)

Olga: Zůstaneme s vámi, jasná kněžno!

Mlada: Neopustíme vás v bolu vašem!

Olga: S Bohem, stateční hrdinové!

Mlada: V nebi na shledanou!

Olga: Nikdy nevymizíte z myslí i srdcí našich!

Mlada: Budeme všude zvěstovati, že na knížecím stolci v české zemi vládl anděl v lidském těle, svatý mučedník Václav, jehož sluší ctíti a vzývati, by Bůh na jeho přímluvu byl nám milostiv!

(za scénou:) Svatý Václave, vévodo české země,
kníže náš, pros za nás Boha, svatého
Ducha — Kriste eleison!
Ty jsi dědic české země, rozpomeň
se na své plémě, nedej zahynouti
nám ni budoucím, svatý Václave!
Kriste eleison.

Opona.